

MODUS OPERANDI VERSUS SEMNĂTURA INFRACTORULUI

Dr. Cezar CIOACĂ¹
*Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București,
Departamentul de Criminalistică*

„Know the modus operandi of criminals, their methods, their skills, their patience, tact, and their smallest details ... It will be eternally a primary task in the investigator ”²

Abstract

It is true that the average criminal is a person with a limited horizon, who out of habit, convenience or limited resources usually practices only one form of action; ordinary criminals specialize in a certain method of committing their crimes.

In other words, criminals tend to commit their crimes in certain individual characteristic ways.

The thief who forces the rear window with a "jemmy", is usually limited to this method, while his brother in crime, being a thief, amplifies his skills in using specially designed keys – "pontoarca". The pickpocket who wears a coat on his arm to hide the cunning "work" of his fingers follows that mode of operation and no other, while his colleague, professionally speaking, may limit himself to a less skillful but much more dangerous method by dispossessing the victim's property using force in other words robbing.

In this study, you will learn how and why criminals attack. Their modes of operation, which until now were clandestine and conspiracy, known only to themselves and to the police departments investigating them, I will now highlight. So, let's follow in the footsteps of criminals who operate day or night and learn the tricks of their trade.

Keywords: *perpetrator, criminal profiling, felony, signature, attack.*

- a. Prefață
- b. Modus operandi
- c. Semnătura infractorului
- d. Concluzii

¹ Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, România, Departamentul de Criminalistică, Aleea Privighetorilor nr. 1-3, Sector 1, 014031, București, România. E-mail: cezar_forensic@yahoo.com.

² John J. O'Connell și Harry Soderman(1936), *Modern criminal investigation*, Editura Funk and Wagnalls Co., New York, p. 1.

Prefață

Este adevărat cum că un criminal obișnuit este o persoană cu un orizont limitat, care, din obișnuință, comoditate sau resurse limitate, practică, de obicei, o singură formă de acțiune, astfel, de obicei, infractorii obișnuiți se specializează într-o anumită metodă de comitere a infracțiunilor lor.

Cu alte cuvinte, infractorii profesioniști tind să comită infracțiunile în anumite moduri caracteristice, individuale. Hoțul care forțează geamul din spate cu un „jemmy” – speraclu, se limitează, de obicei, la această metodă, în timp ce fratele său, în ale infracțiunilor, hoț fiind, își amplifică aptitudinile în folosirea cheilor special concepute - pontoarca. Hoțul de buzunare, care poartă un palton pe braț pentru a ascunde „lucrarea” vicleană a degetelor, urmează acel mod de operare și niciun altul, în timp ce colegul său, profesional vorbind, se poate limita la o metodă mai puțin pricepută, dar mult mai periculoasă prin deposedarea bunurilor victimei folosind forța, cu alte cuvinte tâlhărand.

În mod similar, de un singur duș se va ajuta, întotdeauna, făptuitorul, făcând baie, urmând mai apoi să mănânce, în timp ce jefuiește o locuință; altul se va îmbăia și își va schimba hainele după ce sarcina va fi fost terminată, îmbrăcându-se cu haine pe care le găsește în imobil; un al treilea va adresa, invariabil, o notă insultătoare proprietarului sau altora (inclusiv anchetatorilor); la un alt făptuitor voința funcționează numai la anumite ore sau în legătură cu anumite tipuri de case, fapt ce-l va face să acționeze numai în acest tipar; încă un altul va primi accesul în imobil după ce își va fi declinat calități înșelătoare (Ex.: inspector de gaz sau agent de poliție) etc.

În România, Austria, Italia, Franța, Marea Britanie, Ungaria și alte țări europene există hoți de buzunare care se limitează la următoarea metodă: consumă suficient de mult usturoi pentru a avea halenă, urcă într-un mijloc de transport în comun aglomerat și stau aproape de un pasager cu aspect prosper. În eforturile sale de a scăpa de mirosul respirat în fața sa, victima oferă o oportunitate ușoară de a „aciona” hoților. Cu alte cuvinte, fiecare criminal își imprimă individualitatea asupra faptelor sale. Infracțiunile succesive ale aceluiași individ sunt similare și evoluează în timp.

Aproape fără excepție, infractorul obișnuit lasă în urma sa un anumit indiciu, evanescent poate, ceea ce îl individualizează din toți semenii săi; astfel încât, cu o observare atent instruită și o clasificare rațională a acțiunilor și făptuitorilor, făcută și aplicată după principii corecte, un anumit infractor poate fi situat într-o clasă infracțională, anchetatorul însuși putându-l detecta.

Putem deduce că acțiunile întreprinse de făptuitor în timpul săvârșirii unei infracțiuni, în scopul comiterii acestei infracțiuni, formează *Modus Operandi* (M.O.). M.O. reprezintă un set de reguli și comportamente dobândite, pe care infractorul le dezvoltă și le însușește pentru că sunt funcționale, fiind dinamice și maleabile. În orice carieră infracțională, indiferent de circumstanțe, M.O. va evolua odată cu

infractorul. Fiecare infractor face greșeli, dar majoritatea învață din propriile greșeli și încearcă să-și îmbunătățească, cu timpul, abilitățile.

„Modus Operandi” – prescurtat M.O. - provine din expresia din limba latină, care poate fi numită și metoda de operare³, iar în științele criminalistice se referă la modalitățile prin care a fost comisă o infracțiune. În ceea ce privește etimologia cuvântului M.O., putem constata că sensul acestuia corespunde expresiei latine care înseamnă modul de a acționa. Ceea ce putem înțelege este că cuvântul „acționa” corespunde sintagmei, să acționeze sau o definiție mai precisă ar fi: „Dacă este să faci ceva, fa-o”.

„Modus Operandi” sau modul de operare a infractorului reprezintă un termen care se referă la obiceiurile, tehnicile și particularitățile de comportament ale unui criminal la locul comiterii faptei. Toți infractorii au un modus operandi și majoritatea lor au metode de operare distincte, pentru a-și justifica specializările (hoț de buzunare, escroc etc.), argumentând astfel clasificarea infracțiunilor, după caracteristici și tipologii similare.

Modus operandi (sau M.O.) este un termen latin care semnifică comportament, conduită sau metodologie operațională, astfel încât *modus operandi* se referă la comportamentul sau metodologia criminalului. Infractorii au tendința de a folosi aceeași metodă în mod repetat în săvârșirea infracțiunilor proprii.

M.O. reprezintă modul caracteristic prin care un infractor comite un tip specific de act infracțional⁴. Van Heerden⁵ oferă o descriere mai cuprinzătoare a M.O., descriind-o drept „obiceiuri și tehnici ale infractorilor care au devenit stereotipii”.

M.O. este acțiunea pe care un infractor o folosește, în general, pentru a comite o infracțiune. R. Zinn⁶ subliniază faptul că un exemplu timpuriu de analiză a modelului infracțiunii a fost creat de Sir Llewelyn W. Atcherley⁷, care a acordat o importanță termenului „modus operandi” astfel, în opinia sa, un infractor poate fi identificat după modul în care s-a angajat în comiterea faptelor de natură penală.

Marais și Van Rooyen⁸ consideră că M.O. este „o tehnică de identificare a infractorilor”, care poate accelera procesul de investigare prin reducerea numărului de suspecți și oferă îndrumări anchetatorilor în soluționarea propriilor dileme ale anchetelor. Zinn⁹ elaborează definiția conform căreia informațiile privind M.O. ar putea fi utile anchetatorilor în identificarea și depistarea posibilelor infractori și

³ Douglas, J. E. and A. W. Burgess, A. G. Burgess, R. K. Ressler (2006) *Crime classification manual*, John Wiley & Sons, p. 21.

⁴ Bennett, W.W. & Hess, K.M. (2004) *Criminal Investigation*. (7th edn.). Belmont, CA: Wadsworth, p. 52,

⁵ Van Heerden, T.J. (1985) *Criminalistics*. Pretoria: Sigma Press., p. 10.

⁶ Zinn, R. (2002) *Sentenced motor vehicle hijackers imprisoned in Gauteng as a source of crime intelligence*. MTech Dissertation. Pretoria: UNISA., p. 39.

⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Llewellyn_William_Atcherley (27.10.2020).

⁸ Marais, C.W. & Van Rooyen, H.J.N. (1990) *Crime investigation*. Pretoria: Promedia, p. 66.

⁹ *Idem*, Zinn, R., (2002), *op. cit.*, p. 83.

ar putea ajuta investigatorul să-și perfecționeze tehnicile de interogare și să urmărească probe fizice la locul comiterii faptei de natură penală.

Potrivit lui Caldwell¹⁰, M.O. este un mijloc de identificare care se bazează pe faptul că mulți infractori tind să folosească aceeași metodă, din nou și din nou, atunci când comit o infracțiune. Barnes and Teeters¹¹, îl descriu ca pe un sistem de identificare a unui infractor - un sistem bazat pe presupunerea rezonabilă pe care un transgresor o lasă în urma mărcii sale, sub forma infracțiunii pe care o comite și a metodelor pe care el le angajează.

În analogie cu principiul lui Locard, putem afirma că infractorii nu pot scăpa de infracțiunile ale căror urme le transferă la locul faptei.

O descriere mai cuprinzătoare a definiției, în ceea ce privește M.O., este explicată de Joubert¹²: „infractorii vor folosi de obicei același mod de operare (modus operandi), folosindu-l în infracțiuni similare sau în același tip de infracțiuni, într-o manieră similară. Poliția, din acest motiv, întocmește profiluri cu infractorii, pentru diferitele cazuri, care ar putea ulterior să ajute la urmărirea și prinderea autorilor, în alte cazuri conexe. Doctrina M.O. își are propriile limite, dar, în același timp, este foarte utilă în alcătuirea unui profil al unui criminal în serie, deoarece îl poate ajuta pe ofițerul de urmărire penală să prezică comportamentul viitorului criminal în serie, permițându-i astfel să urmărească suspectul în cauzele investigate”.

În ceea ce privește definiția M.O., comportamentele desfășurate de indivizi pentru comiterea unei infracțiuni, indiferent de cine este vorba, vor avea ca scop îmbunătățirea acestuia, însă, acest lucru nu este întotdeauna posibil, deoarece comportamentul este schimbător și variabil fiind influențat de factori care îl consolidează sau îl destabilizează. Fiindcă M.O. este modul în care se face ceva, acesta va fi întotdeauna prezent în fiecare infracțiune comisă, de unul sau mai mulți infractori, indiferent dacă este comisă o singură infracțiune sau mai multe.

Pentru a aprofunda subiectul M.O., vom vedea în cele ce urmează, câteva definiții propuse de experți în acest domeniu:

- Modus Operandi (M.O.) este un termen latin care reprezintă metoda de operare a făptuitorului. Se referă la modul în care a fost comisă o infracțiune¹³.

- Douglas¹⁴ definește Modus Operandi drept acțiunile întreprinse de către infractor în timpul comiterii unei infracțiuni.

¹⁰ Apud din Du Plessis, W.J. (1989) *Modus operandi in misdadiger identifikasie. Acta criminologica*, 2(1), African Journal of Criminology & Victimology, p. 84.

¹¹ Barnes, H. E. & Teeters, N. K., (1943) *New Horizons in Criminology*, 229(1) New York, Prentiss Hall Inc., pp. 232- 233.

¹² Joubert, C. (1999) *Applied law for police officials*. Florida, Gauteng: Technikon SA., p. 420.

¹³ Hans Gross (1924) - *Criminal investigation: A practical handbook for magistrates*, Ed. Sweet & Maxwell, Berlin, p. 478.

¹⁴ Douglas J., and Burgess A.W., Burgess A.G., Ressler R. (2013) *Crime classification manual, A standard system for investigating and classifying violent crime*, WILEY, Third edition, New Jersey, p. 35.

- Hazelwood și Warren (2004) subliniază că: „termenul de modus operandi este utilizat pentru a încapsula toate comportamentele care sunt necesare pentru un anumit infractor pentru a comite cu succes o infracțiune”¹⁵;

- Modus Operandi (M.O.) este un comportament dobândit, învățat, care îl face pe făptuitor să comită crima. Este dinamic, adică se poate schimba pe măsură ce făptuitorul avansează în cariera sa criminală și realizează că o acțiune sau tehnică funcționează mai bine pentru celălalt.

După cum putem vedea, autorii sus-menționați specifică, în definițiile lor particulare, cum că M.O. reprezintă modul în care un criminal își duce la îndeplinire infracțiunea, ținând cont de natura dinamică a acesteia în comiterea fiecărei infracțiuni. Cu toate acestea, Turvey¹⁶ propune ca M.O. să servească în scopul protejării identității agresorului, asigurând finalizarea cu succes a crimei și facilitarea infracțiunii¹⁷. În ceea ce privește modus operandi, acesta nu se referă numai la modul în care se realizează o infracțiune, la dinamica comportamentală la locul faptei, la evoluția sau involuția acesteia, la caracterul de învățare, la experiența pe care o dobândește criminalul în timp ce comite fiecare infracțiune, dar și la scopurile sau obiectivele pe care le îndeplinește modus operandi pentru a efectua fapta penală.

Agențiile de aplicare a legii mențin baze de date cu moduri de operare a infractorilor care permit investigatorilor să recunoască un tipar de comportament infracțional, să asocieze un grup de infracțiuni cu un singur făptuitor, „să prezică” cu aproximație următoarea țintă și următoarele acțiuni ale criminalului și, data viitoare când va comite o faptă de natură penală, să existe posibilitate de a-l surprinde în flagrant atât organele de poliție, cât și victimele, martori oculari sau alte persoane, flagrant ce se va realiza prin caracteristicile înregistrate ale activității lor infracționale.

Un pas adecvat de analiză și corelație a criminalității este de a conecta cazurile ce au mod de operare asemănător. Cu toate acestea, un anchetator nu poate respinge ipoteza cum că o infracțiune se poate lega de o alta prin anumite activități ale unui infractor în serie doar studiind M.O. Un anchetator își pune nenumărate întrebări ce îl vor conduce la tiparul și tipologia M.O., astfel:

- a. Ce îl determină pe un infractor să folosească un anumit M.O.?
- b. Ce influențe îl modelează?
- c. M.O. este static sau dinamic?¹⁸

Răspunsurile la aceste întrebări îi ajută pe anchetatori să evite eroarea de a atribui o importanță prea mare M.O. în strânsă conexiune cu infracțiunile cercetate.

¹⁵ Hazelwood RR, Warren JI (2003) *Linkage analysis: modus operandi, ritual, and signature in serial sexual crime*. *Aggress Violent Behav.* Vol.8, p. 589.

¹⁶ Turvey B., (2011) *Criminal Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis*, (4th. ed.), ELSEVIER, San Diego, California, p. 334.

¹⁷ *Idem*, Turvey B. (2011), *op. cit.*, p. 152.

¹⁸ *Idem*, Douglas J. și colab. (2013) – *op. cit.*, p. 20.

Baza de date cu *modus operandi* reprezintă cea mai eficientă bază de date de cunoaștere a infracțiunii, precum și cea mai importantă bază de contact personale ce au legătură cu faptele comise, contacte ce se referă la infracțiuni îndreptate împotriva persoanei, rețele infracționale și rețele specializate. Metoda tradițională de compilare a unui *modus operandi* cu faptele comise este, încă, considerată eficientă după șaizeci de ani de utilizare.

În acest sistem, următoarele date sunt considerate elemente importante și eficace pentru identificarea unui tipar, a unei semnături a infractorului, astfel:

1. Proprietatea - tipul de proprietate în care se acționează oferă un indiciu excelent în infracțiunile îndreptate împotriva proprietății;

2. Descrierea - dacă a fost anchetat anterior, baza de date oferă o descriere exactă a anumitor obiceiuri ale făptuitorului ce reprezintă cel mai important indiciu al identității acestuia. Dacă persoana este recidivistă sau este cunoscută, fiind suspectată de comiterea altor fapte și cercetată anterior, fișierul va conține și fotografiile de semnamente și de identificare ale suspectului.

3. Cercetarea amănunțită a locului comiterii faptei de natură penală - utilizarea tuturor simțurilor la locul comiterii unei fapte de natură penală este importantă, deoarece poate duce la găsirea unui tipar util. Bunurile, obiectele, valorile, înscrisurile percepute prin propriile simțuri ale investigatorului vor contribui la imaginea completă.

4. Motivul - pe lângă fapta de natură penală comisă, există multe alte motive care generează acțiunea. Ocazional, cum ar fi la infracțiunile îndreptate împotriva persoanei (omorul, violul sau agresiunea), un model de comportament poate fi observat într-o serie de infracțiuni. Acest model este deosebit de frecvent în faptele de natură penală comise de un sociopat sau psihopat.

5. Timpul - perioada în care au fost comise infracțiunile, reprezintă un element important în evaluarea tiparului. Desigur, deoarece momentul exact al comiterii faptei nu poate fi stabilit cu ușurință în multe cazuri, anchetatorul trebuie să încerce să stabilească intervalul de timp în care a fost comisă fapta, în limite rezonabile.

6. Particularități ale slăbiciunii caracterului și temperamentului infractorului se vor dezvălui, în mod normal, în mediul nealterat al locului comiterii faptei. Particularități și obiceiuri dependente, automate, mecanice, dobândite, dintre care amintesc consumul de substanțe lichide sau de alimente ale unei victime, defecarea la fața locului sau într-o anumită locație, sustragerea unor obiecte care par lipsite de importanță, precum cravata, manșete, obiecte vestimentare intime ale victimei, sunt importante în aflarea semnăturii autorului.

7. Particularități evidente - un observator al infracțiunii poate fi în măsură să furnizeze indicii valoroase notând idiosincraziile criminalului. Tipare de vorbire, bălbâielile sau accentul sunt indicii importante ale stabilirii identității. De asemenea, enunțarea, dialectul și dicția pot fi și ele importante. Anchetatorii compară modul în care a fost comisă o infracțiune cu înregistrările stocate în secțiunea

modus operandi aflată în evidențele poliției. Dacă aceste comparații au succes, un investigator obține date despre posibili suspecți. Poliția judiciară face lunar un debriefing al modurilor de operare nou investigate altor detectivi, la ședințele lunare, pentru a face comparații și a decela similitudini și analogii. Agențiile de poliție ce folosesc extensiv *modus operandi* au mare succes în soluționarea infracțiunilor de tâlhărie, furt, fraudă, violuri, omoruri și infracțiuni la regimul financiar-bancar.

Fișierul *modus operandi* conține atât de multe informații despre metoda de operare a infractorilor cunoscuți, încât acesta se citește adesea ca o biografie. Aceste fișiere pot identifica un făptuitor, creându-l suspect, al cărui „modus operandi” al infracțiunilor trecute, rămase cu A.N. (autor necunoscut), se potrivește cu faptele actuale. Desigur, faptele și operațiunile anterioare ale unui suspect trebuie să prezinte suficiente similitudini cu faptele actuale pentru a fi identificate. Acestea trebuie să aibă mai multe caracteristici în comun cu infracțiunea cercetată pentru a justifica realizarea unei legături între două cauze.

Asemănările dintre metodele de operare, în combinație cu alte indicii și oportunități, sunt instrumente importante în identificarea infractorilor, pentru că scad probabilitatea unei greșeli, pentru că scad posibilitatea de a suspecta o persoană de comiterea vreunei infracțiuni fără a exista date și indicii temeinice. Stocarea datelor privind infracțiunile după *modus operandi* permite organelor de poliție să compare cazurile penale rămase cu Autori Necunoscuți cu ajutorul tehnicii/-ilor de profilare și comparare a infractorilor reținuți. Conectarea acestor infracțiuni nesoluționate la o persoană reținută sau arestată reprezintă indiciul prin care poliția trebuie să își actualizeze în continuu dosarele și fișierele de *modus operandi*; în caz contrar, activitatea infracțională relevantă poate fi eșuată sau ratată.

Iată un exemplu despre modul în care funcționează *modus operandi*:

În timp ce lucra ca anchetator pentru Serviciul de Investigații Criminale, Infracțiuni Ușoare, N.I. a investigat o serie de spargerii de locuințe care au avut loc în localitatea unde își avea competența materială. Pe parcursul acestor jafuri, spărgătorul se defeca pe masa de bucătărie, indiferent de ora la care acționa sau indiferent dacă era sau nu locuită casa.

În unele cazuri, defecația este folosită ca răzbunare îndreptată împotriva unei anumite persoane. Cu toate acestea, M.O. al acestui spărgător special ar fi folosit întotdeauna, într-o anumită locație, și anume pe masa de bucătărie a victimei, ca un tipar.

Un bărbat pe nume Nicu R. a fost eliberat recent din închisoare și a început să spargă casele din zonă. În timp ce Nicu R. era încarcerat, anchetatorii au aflat și au supravegheat mai bine trucurile „specializării” sale. Până la urmă, considerăm închisoarea un fel de colegiu în care îți înveți meseria mai bine decât dacă ai fi aflat în lumea reală, externă, crudă și trebuie să muncești pentru a-ți asigura mijloacele de trai. Nicu R. a învățat cum să deschidă mai bine ferestrele și ușile de acces în

locuință, cum „să lucreze”¹⁹ ușa garajului și cum să ocolească cu succes sistemele de alarmă. De asemenea, a învățat cum să-și selecteze victimele, astfel încât să obțină mai ușor și mai bine cele necesare, în aceeași perioadă de timp. Dar un lucru pe care Nicu R. nu l-a învățat a fost un nou „modus operandi”: după ce a intrat într-o casă prin metodele sale obișnuite, și anume a pătruns printr-o ușă de pe terasă sau prin escaladarea unei ferestre aflată în partea din spate, ascunsă a imobilului, întotdeauna prin spatele casei, și a defecat de fiecare dată pe masa din bucătărie a victimei.

Pe baza celor expuse se conturează următoarele motive care au făcut acest lucru posibil, astfel:

1. Era nervos! Activitatea sa infracțională a creat o astfel de agitație în corpul său, încât a trebuit de fapt să-și golească intestinele. Se pune întrebarea, de ce a ales masa de bucătărie?

Adevăratul motiv a fost că era obsesiv-compulsiv în ceea ce privește germenii bacterieni și prezența virusurilor (ținând cont că ne aflăm în contextul pandemiei de SARS-CoV-2), făptuitorul spălându-se constant pe mâini și fiind preocupat să nu se îmbolnăvească. În timp ce era încarcerat, era cunoscut că ia cantități mari de hârtie igienică, reviste, cărți, prosoape de hârtie sau orice ar fi putut și le așeza pe scaunul toaletei, astfel încât pielea goală să nu atingă capacul toaletei, fiind ipohondru. De asemenea, nu i-a plăcut să spele toaleta cu mâna liberă, așa că a folosit un obiect de unică folosință, cum ar fi un băț sau ștergar. Nici măcar nu s-ar opri să spele toaleta folosind peria special destinată, pentru că asta ar face germeni pe fundul toaletei să se transfere pe perie, care ulterior ar putea să se transfere și să se răspândească în corpul său.

În primele etape ale c.f.l. în cazul acestor spargerii de locuințe, N.I. a remarcat că Nicu apărea frecvent în baia persoanei, iar investigatorii au găsit scaunul de toaletă blindat prin stratificare cu multe, multe bucăți de hârtie igienică. Întâmplător, Nicu a contactat o infecție în zona sa genitală. El a atribuit acest lucru folosirii toaletei victimei, deși nu exista vreo o posibilitate în acest sens din cauza hârtiei igienice plasate pe scaun. Deci, din acel moment, a defecat pur și simplu pe masa de bucătărie a victimei.

Când acest anume M.O. s-a conturat, anchetatorul a mers pur și simplu la Nicu și s-a confruntat cu mijloacele de probă descoperite la fața locului. În timpul unei percheziții la domiciliul suspectului Nicu, s-a constatat că locuința acestuia conține multe obiecte care erau legate de furturile ce au avut loc săptămâni și luni mai devreme în localitate. Aceasta este o speță clasică a folosirii modului de operare a unui infractor care poate ajuta organele de aplicare a legii la identificarea, reținerea și prinderea acestuia.

¹⁹ Limbaj convențional, întrebuințat mai ales de vagabonzi, răufăcători etc. pentru a nu fi înțeleși de restul societății.

În infracțiunile comise cu violență, răspunsurile victimelor pot influența în mod semnificativ evoluția M.O. Dacă un violator are probleme în a controla o victimă el își va modifica M.O. pentru a se acomoda și a depăși rezistența. El poate aduce bandă ductilă sau alte obiecte folosite pentru a lega victima, poate folosi o armă de foc sau o armă cu care poate *îmblânzi* voința și reacțiile victimei/lor și pentru a o incapacita. Dacă aceste măsuri sunt ineficiente, el poate recurge la acte de-o violență și intensitate mai mare, ajungând chiar la uciderea acesteia.

Acele activități ale infractorului care au fost considerate M.O. (adică, acțiunile angajate în comiterea infracțiunii, completarea infracțiunii, răpirea victimei sau eludarea depistării) au fost excluse, cu excepția cazurilor în care a existat o suprapunere între ritual și M.O., cum ar fi incendierea și dezmembrarea corpului victimei (depeșarea ei).

Într-o descriere amănunțită, Douglas și Munn explică diferență dintre M.O. și semnătură astfel „ (...) is a learned behavior that (...) evolves as an offender gains experience and confidence [by committing more crimes, (...) while] (...) the signature [a term that, unfortunately, has been often used synonymously with ritual] aspect stays the same, whether it is the first offense or one committed ten years later. The ritual may evolve, but the theme remains constant”²⁰.

Prădătorul violent prezintă adesea un alt element al comportamentului infracțional în timpul unei infracțiuni, distinct de M.O. și anume semnătura sa – cartea sa de vizită. Această conduită penală depășește acțiunile necesare pentru comiterea infracțiunii – M.O. - și indică personalitatea unică a infractorului.

Semnătură reprezintă acele fapte săvârșite de un infractor, care nu sunt necesare pentru completarea infracțiunii. Convergența lor poate fi folosită pentru a sugera nevoile psihologice sau emoționale ale infractorului (aspectul semnăturii). Ele sunt înțelese mai bine ca fiind o reflectare a personalității făptuitorului, a stilului său de viață și a experiențelor de dezvoltare ale acestuia. Spre deosebire de M.O., semnătura unui infractor în serie nu se va schimba niciodată în centrul său, reprezentând imaginea personalității, caracterului și temperamentului, reprodusă în urma exercițiului permanent anterior dobândit.

Anumite detalii pot fi perfecționate de-a lungul timpului (de exemplu, uci-gașul în serie care efectuează o mutilare post-mortem cu timpul, pe măsură ce se experimentează, săvârșind noi infracțiuni violente, va „mutila” cadavrul post-mortem din ce în ce mai rafinat), însă baza semnăturii, rădăcina, va rămâne aceeași (efectuând mutilări post-mortem, în acest exemplu).

²⁰ Douglas JE, Munn C. (1992), Violent crime scene analysis: modus operandi, signature, and staging. FBI Law Enforce Bull nr.61, p. 3-4 - „... este un comportament învățat care... evoluează, ca infractor câștigă experiență și încredere [angajând mai multe infracțiuni... în timp ce]... semnătura [un termen care, din păcate, a fost adesea folosit sinonim cu aspectul ritualului] rămâne la fel, indiferent dacă este la prima infracțiune sau a comis alta zece ani mai târziu. Ritualul poate evolua, dar tema rămâne constantă”.

Ce constituie această semnătură? Victimele supraviețuitoare sau martorii atestă uneori elementele comportamentale deviante ale semnăturii. De exemplu, un prădător sexual poate dezvolta o parte a semnăturii sale prin angajarea în acte de dominare, manipulare și/sau control în timpul etapei de agresare verbale, fizice sau sexuale a atacului. Un limbaj sau un script excepțional vulgar sau abuziv reprezintă o semnătură verbală. Când infractorul se adresează și agresează verbal o victimă, el cere un răspuns verbal particular de la ea (de exemplu, „Spune-mi cât de mult te bucuri de sex cu mine” sau „Spune-mi cât de bun sunt”). Un violator ar putea, de asemenea, să alipească propriului său scenariu prin implicarea în etape, faze sau tipuri de activități sexuale, într-o ordine prestabilită, cu diferite victime.

Ca exemplu, Hazelwood și Warren au descoperit că „aspectul ritualic ca «semnătură» al infracțiunii... nu se schimbă dramatic; este conceput pentru a răspunde fanteziei motivate de către infractor și, prin urmare, rămâne activ psihosexual în timp”²¹.

De fapt, comportamentul ritualic servește unei puternice nevoi emoționale ale infractorului încât, în baza acestuia, pot crește șansele de a fi prins și reținut. El poate, de exemplu, să lase mijloace de probă suplimentare în urmă, să petreacă timp inutil la locul faptei sau să se întoarcă la fața locului pentru a efectua acte, operațiuni și acțiuni suplimentare cu cadavrul.

Hazelwood și Warren au reliefat diferența între ritual (act repetitiv la locul faptei) și semnătura ca fiind „o combinație unică de comportamente care apar în două sau mai multe infracțiuni”²². Ei au fost destul de fermi în discuțiile lor despre ritual. De exemplu, aceștia au susținut că ritualul nu poate apărea în fiecare infracțiune de omucidere dintr-o serie, din cauza mai multor factori, cum ar fi digresiunea timpului, starea de spirit a infractorului și diverse circumstanțe externe care ar putea dilua, modifica sau întrerupe săvârșirea unei infracțiuni. Mai mult, „unele (trăsături) ale infracțiunii pot servi ca parte a ritualului și nu pot fi recunoscute ca atare... sau (pot fi luate) în mod greșit pentru a face parte din M.O., în timp ce în alte cazuri, un element al faptei de natură penală... poate funcționa atât ca M.O. și ritual”²³.

Cea mai mare parte a cunoștințelor noastre despre comportamentul ritualistic și semnătură a fost obținută din experiența clinică a evaluării infractorilor și din investigațiile criminalistice ale faptelor comise²⁴. S-a constatat că incidența comportamentului ritualic în unele cazuri de omucidere cu tentă sexuală, în serie, este

²¹ Hazelwood RR, Warren JI (01.01.1990), *The sexually sadistic criminal and his offenses*, The Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law 18(2), pp. 163- 168.

²² Hazelwood RR, Warren JI, (2003), *Linkage analysis: modus operandi, ritual, and signature in serial sexual crime*. Aggress. Violent Behav. Nr.8, p. 590.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Idem*, Douglas JE, Munn C. (1992), *op. cit.*, pp. 32-35.

de până la 95 %²⁵, dar perseverența cu care infractorii manifestă acest comportament într-o serie de victime este încă neclară.

Recent, Bateman și Salfati²⁶ au studiat coerența comportamentală într-un eșantion (obținut din Sistemul de cercetare și urmărire a omuciderilor din Seattle) a 90 de infractori, fiecare dintre ei comițând cel puțin cinci omucideri. Acești cercetători au descoperit un nivel relativ ridicat de consecvență și perseverență comportamentală în ceea ce părea a fi fost acte rituale: o incidență de 72,8 % la acei infractori care desfigurează, 83,7 % la cei care se angajează în sex antemortem, 85,6 % în cei care torturează, 85 % la cei care forțează victima să facă sex oral și 88,3 % la cei care se implică în sex vaginal.

Aceste rezultate acordă sprijin empiric ideii că există consecvență în comportamentul repetitiv-ritualic; cu toate acestea, studiul nu a utilizat un eșantion omogen de criminali în serie și nu a abordat întrebarea dacă aceste acte rituale sunt unice și pot fi considerate în mod legitim o semnătură a infractorului.

Ritualul poate fi definit ca reprezentând acele acte și fapte comise la fața locului de către infractor, care sunt inutile în vederea ducerii la bun sfârșit a actului criminal, activitate ce depășește posibilitatea care ar putea provoca moartea și care a fost creat și aplicat la cel puțin două victime.

Drept exemplificare, pot include poziționarea corpului anormală în raport cu fapta comisă, inserții de obiecte străine în orificiile victimei, folosirea actelor și faptelor de tortură sau suprasolicitare care au avut loc la cel puțin două victime dintr-o serie.

Semnătura sau „cartea de vizită” a infractorului se poate defini ca fiind un act ritualic caracterizat printr-un comportament distinct sau unic, care nu a fost văzut în niciun loc al faptei din eșantionul analizat (de exemplu, enuclearea ochilor); un act ritualic care a folosit un mod unic sau distinct de a desfășura un act criminal familiar (de exemplu, victima este găsită cu picioarele întinse, brațele întinse în formă de cruce și susținute pe perne) sau reprezintă o combinație de acte și fapte care, luate împreună, sunt distincte și unice (de exemplu, introducerea de legume în orificiile victimei și fotografierea acestora).

Semnătura este o marcă sau un ritual cu caracter personal, de natură simbolică sau compulsivă, pe care un infractor o lasă în urmă la locul faptei. Evoluiează dintr-o nevoie psihologică din partea infractorului pentru a dezvolta o fantezie personală, care este acționată în realitate în timpul săvârșirii infracțiunii²⁷.

Semnătura nu este neapărat evidentă în fiecare dintre infracțiunile unui infractor în serie.

²⁵ Warren J, Hazelwood RR, Dietz P.E.(1996), The sexually sadistic killer. J Forensic Sci. nr. 41, pp. 970- 974.

²⁶ Bateman AL, Salfati CG (2007), An examination of behavioral consistency using individual behaviors or groups of behaviors in serial homicide. Behav. Sci Law nr.25, pp. 527-544.

²⁷ Pistorius, M. (2005). *Profiling serial killers and other crimes in South Africa*. Johannesburg: Penguin Books, p. 29.

Pot apărea contingențe, cum ar fi întreruperi sau răspunsuri neașteptate ale victimei, care îl determină pe infractor să abandoneze aceste etape inutile. În astfel de cazuri, infractorul va fi mult mai puțin satisfăcut sau mulțumit de infracțiunea sa.

De ce sunt comise astfel? Crimele violente au adesea originea în fanteziile infractorului. Acest lucru este valabil în special pentru recidiviști. Fanteziile infractorilor dau adesea naștere unor crime violente. Pe măsură ce agresează și atacă victimele, dezvoltă o nevoie din ce în ce mai convingătoare de a-și exprima fanteziile violente. Când vor acționa, în cele din urmă, unele aspecte ale atacului vor demonstra expresia lor personală bazată pe aceste fantezii. Pe măsură ce un infractor acționează din nou (și din nou), această matrice, acest tipar va fi repetat reprezentând semnătura sa. Elementele care cuprind semnătura sunt cele mai specifice manifestări ale fanteziilor sale; ele sunt, prin urmare, cele mai semnificative pentru el. Un alt motiv al absenței elementelor de semnătură în unele infracțiuni comise de infractori în serie este că anchetatorul nu are întotdeauna o victimă supraviețuitoare sau chiar un loc al faptei cu care să lucreze.

Infracțiunile violente implică adesea victime cu risc ridicat de vulnerabilitate, ceea ce poate însemna că nimeni nu le raportează dispărute, astfel că nu există nicio căutare a acestora sau a corpului lor.

De exemplu, un violator își demonstrează semnătura implicându-se în acte de dominare, manipulare sau control în timpul etapei verbale, fizice sau sexuale a atacului. Utilizarea unui limbaj vulgar sau abuziv sau pregătirea unui scenariu pentru ca victima să repete, reprezintă o semnătură verbală. Când violatorul pregătește un scenariu pentru o victimă, el dictează un răspuns verbal special de la ea, cum ar fi „Spune-mi cât de mult te bucuri de sex cu mine” sau „Spune-mi cât de bun sunt”.

Utilizarea forței fizice excesive arată un alt aspect al semnăturii unui subiect. Un exemplu de comportament sexual deviant semnat în care este implicat infractorul care se include în mod repetat într-o ordine specifică de activitate sexuală cu diferite victime.

Aspectul semnăturii rămâne o parte constantă și de durată a fiecărui subiect. Și, spre deosebire de M.O., nu se schimbă niciodată. Cu toate acestea, aspectele semnăturii pot evolua, cum ar fi în cazul unui criminal sadic care comite o mutilare post-mortem pe măsură ce avansează de la infracțiune la infracțiune. Elementele ritualului inițial devin mai complexe și mai dezvoltate.

În plus, semnătura nu apare întotdeauna în fiecare loc al faptei din cauza unor situații neașteptate, cum ar fi întreruperi sau un răspuns neașteptat al victimei. Este posibil ca investigatorul să nu poată întotdeauna să identifice aspectele semnăturii. Infracțiunile violente implică adesea victime cu risc ridicat de descompunere, ceea ce complică recunoașterea aspectelor de semnătură ale unui infractor.

Mulți infractori aruncă cadavrele în afară, departe de locul faptei și într-un loc izolat. Cu timpul aceasta duce la descompunerea cadavrului, descompunere care

distruge sau acoperă indicii ale semnăturii autorului pe corpul și/sau îmbrăcămintea victimei.

Cu toate acestea, deși detectarea unei semnături reprezintă o provocare, aceasta poate fi cea mai mare piesă a puzzle-ului în identificarea unui infractor în serie. Un adevăr nefericit este dat de faptul că, cu cât sunt mai multe victime, cu atât sunt mai multe indicii ale semnăturii.

Anchetatorii doresc să blocheze și să oprească activitatea infractorilor în serie violenți, dar adesea este nevoie de probe adunate de la victime multiple, de la locuri diferite ale comiterii faptelor, de la martori etc.

În consecință, semnătura poate fi considerată subgrup al ritualului.

Concluzii

În acest moment, gândirea științifică europeană face primul contact direct cu problema conectării infracțiunilor cu infractorii. Noua metodă implică un studiu intensiv al metodelor criminale de operare, o analiză exactă a urmelor pe care criminalul le lasă în urma sa. Aproximativ vorbind, există trei modalități de detectare a făptuitorului unei crime: în primul rând, recunoașterea lui de către un martor ocular; în al doilea rând, mai ales în caz de furt, urmărirea cu privire la bunurile furate; și în al treilea rând, urmele pe care le lasă după săvârșirea faptei de natură penală.

Natura comisivă, în serie, a infracțiunilor cu violență și mai ales a unei proporții semnificative a infracțiunilor sexuale a motivat eforturile de a stabili pârgii și modalități de corelare a infracțiunilor comise de un singur infractor. În astfel de cazuri, analiza comportamentală poate fi utilizată pentru a explora probabilitatea ca o serie de infracțiuni să fi fost săvârșite de către persoana care operează. O evaluare a M.O. și a trăsăturilor ritualice ale infracțiunilor sexuale poate duce la identificarea unei combinații unice de comportamente sau semnături.

Semnătura este privită ca o combinație extrem de individualizată, personală și unică de aspecte obișnuite ale comportamentului ofensator, derivat din fantezia și motivarea unei serii de infracțiuni comise de un singur infractor.

Asemănător ampretei papilare umane în ceea ce privește unicitatea și individualitatea sa, presupunem combinația de comportamente observate în *semnarea* unei serii de infracțiuni este atât de distinctă încât să documenteze nu numai investigarea mai multor infracțiuni sexuale, ci și anumite aspecte ale deciziilor judecătorești cu privire la infractorii specifici. În contextul anchetei, acest tip de analiză nu numai că ar putea ajuta echipa de anchetă să își organizeze informațiile și să colaboreze cu alte jurisdicții ale poliției, ci ar putea ajuta și la eforturile de prevenire a criminalității, identificând posibilă oră și locație a viitoarelor infracțiuni potențial săvârșite de același infractor.

Atunci când este oferit în arena legală, acesta poate oferi un cadru care să ajute la informarea judecătorilor și a decidenților judiciari cu privire la diferitele componente comportamentale ale infracțiunilor în serie, iar unicitatea unei anumite combinații se poate observa într-o serie de infracțiuni.

Ca o formă de evaluare a comportamentului la locul săvârșirii faptei de natură penală, analiza legăturii dintre mijloacele de probă, acțiuni și reacțiuni ale făptuitorului ele oferind anchetatorului sau evaluatorului experimentat un cadru pentru filtrarea unei cantități mari de informații în situl despre scena criminalității într-un cadru comparativ succint care poate documenta eforturile care leagă potențial infracțiunile în arena legală a înlăturării justiției și aflării adevărului judiciar.

Bibliografie

1. John J. O'Connell și Harry Soderman, (1936), *Modern criminal investigation*, Editura Funk and Wagnalls Co., New York.
2. Douglas, J. E. and A. W. Burgess, A. G. Burgess, R. K. Ressler, (2006), *Crime classification manual*, Editura John Wiley & Sons Inc., New Jersey, USA.
3. Bennett, W.W. & Hess, K.M., (2004), *Criminal Investigation. (7th edn.)*. Belmont, CA: Wadworth.
4. Van Heerden, T.J. (1985), *Criminalistics*. Pretoria: Sigma Press.
5. Zinn, R.,(2002), *Sentenced motor vehicle hijackers imprisoned in Gauteng as a source of crime intelligence*. MTEch. Dissertation. Pretoria: UNISA.
6. Marais, C.W. & Van Rooyen, H.J.N. (1990), *Crime investigation*. Pretoria: Promedia.
7. Du Plessis, W.J.,(1989), *Modus operandi in misdadigeridentifikasie*. Acta criminologica, vol.2 (1).
8. Joubert, C. (1999), *Applied law for police officials*. Florida, Gauteng: Technikon SA.
9. Hans Gross (1924),*Criminal investigation: A practical handbook for magistrates*, Ed. Sweet & Maxwell, Berlin.
10. Douglas J., and Burgess A.W., Burgess A.G., Ressler R.,(2013), *Crime classification manual, A standard system for investigating and classifying violent crime*, WILEY, (3rd. ed.), New Jersey.
11. Turvey B.,(2011), *Criminal Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis*, (4th. ed.), ELSEVIER, San Diego, California.
12. Douglas JE, Munn C.,(1992), *Violent crime scene analysis: modus operandi, signature, and staging*. FBI Law Enforce Bull vol.61(2).
13. Hazelwood RR, Warren JI,(1990), *The sexually sadistic criminal and his offenses*, The Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law 18(2).

14. Hazelwood RR, Warren JI,(2003),*Linkage analysis: modus operandi, ritual, and signature in serial sexual crime*. Aggress Violent Behav. 8.
15. Warren J, Hazelwood RR, Dietz PE (1996) *The sexually sadistic killer*. J Forensic Sci 41(4).
16. Bateman AL, Salfati CG.,(2007), *An examination of behavioral consistency using individual behaviors or groups of behaviors in serial homicide*. Behav. Sci Law 25.
17. Pistorius, M.,(2005), *Profiling serial killers and other crimes in South Africa*. Penguin Random House Books, Johannesburg, Africa de Sud.